

Original Article

นิพนธ์ต้นฉบับ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสพยาของผู้ติด เมทแอมเฟตามีน (ยาบ้า) ที่เข้ารับการบำบัด ในโรงพยาบาลพลวกแดง

ไพรัตน์ สงคราม

โรงพยาบาลพลวกแดง ราชบุรี

บทคัดย่อ

ผู้ติดสารเมทแอมเฟตามีน (methamphetamine) มีอัตราการกลับไปเสพยาสูงเนื่องจากมีปัจจัยหลายอย่างที่มีอิทธิพลต่อการกลับไปเสพยาสารเมทแอมเฟตามีนซ้ำ การศึกษาเชิงพรรณนาคั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสพยาของผู้ติดเมทแอมเฟตามีน กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ติดสารเมทแอมเฟตามีน ที่เข้ารับการรักษาระยะยาวผู้ป่วยนอก ในโรงพยาบาลพลวกแดง ระหว่างเดือนพฤษภาคม - กรกฎาคม 2551 จำนวน 21 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้ออำนวย และ ปัจจัยสนับสนุน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษา พบว่า

1) ด้านปัจจัยนำ กลุ่มตัวอย่างมีความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับสารเมทแอมเฟตามีนในระดับปานกลาง ร้อยละ 57.14 และร้อยละ 47.62 ตามลำดับ

2) ด้านปัจจัยเอื้ออำนวย กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 85.71 มีการเสพยาเมทแอมเฟตามีนในชุมชน ร้อยละ 71.42 ได้สารเมทแอมเฟตามีนมาโดยการซื้อเอง ร้อยละ 71.42 ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสารเมทแอมเฟตามีนจากโทรทัศน์ ร้อยละ 57.14 ไม่มีการผลิตแต่มีการจำหน่ายสารเมทแอมเฟตามีนในชุมชน และร้อยละ 52.38 ซื้อสารเมทแอมเฟตามีนได้ง่ายในบริเวณชุมชนที่อาศัย

3) ด้านปัจจัยสนับสนุน กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 80.96 มีเพื่อนสนิทเสพยาเมทแอมเฟตามีน ร้อยละ 85.71 ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสารเมทแอมเฟตามีนจากเพื่อน ร้อยละ 61.90 มีเพื่อนที่เสพยาเมทแอมเฟตามีนอยู่ในชุมชนเดียวกัน และร้อยละ 61.90 สมาชิกในครอบครัวรู้สึกว่าเสพยาเป็นสิ่งไม่ดี ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน

ผลการศึกษาครั้งนี้ สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาโปรแกรมการป้องกันการเสพยาเมทแอมเฟตามีนซ้ำของบุคคลกลุ่มนี้ต่อไป

คำสำคัญ: ผู้ติดยาเสพติด(ยาบ้า), การเสพยา, ปัจจัยนำ, ปัจจัยเอื้ออำนวย, ปัจจัยสนับสนุน

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญของประเทศมาเป็น

ระยะเวลาอันยาวนาน ซึ่งรัฐบาลได้ให้ความสนใจและหา
มาตรการในการแก้ไข ป้องกัน และปราบปรามมาโดย
ตลอด แต่ก็ยังคงเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ

จากสถิติของสำนักงานตำรวจแห่งชาติการจับกุมคดีเกี่ยวกับยาเสพติด ใน พ.ศ. 2544 จำนวน 273,283 ราย พ.ศ. 2545 จำนวน 274,478 ราย ซึ่งมากกว่าทุก ๆ ประเภทความผิด ถ้าแยกประเภทคดีตามชนิดของยาเสพติด ชนิดของยาเสพติดที่ถูกจับกุมอันดับแรก คือยาบ้า 169,154 ราย และ 167,020 ราย ตามลำดับ ดังนั้นเมื่อรัฐบาลได้กำหนดนโยบายสำคัญเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดโดยใช้หลัก “การป้องกันนำหน้าการปราบปราม ผู้เสพคือผู้ป่วยต้องได้รับการรักษาและผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษอย่างเด็ดขาด”⁽¹⁾ จากสถิติจำนวนผู้เข้ารับการรักษาใน ปี 2539-2542 จำแนกตามชนิดของยาเสพติด พบว่าผู้เข้ารับการรักษาที่ติดเมทแอมเฟตามีนหรือยาบ้ามีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างชัดเจน ตั้งแต่ร้อยละ 9.60 จนถึงร้อยละ 25.90, 36.62 และ 42.09 ตามลำดับ ซึ่งพบว่าสารเมทแอมเฟตามีนมีอัตราการแพร่ระบาดเพิ่มขึ้นในทุกภาคเกือบทุกจังหวัดและมีแนวโน้มขยายสู่ชุมชนมากขึ้น⁽²⁾ นับวันปัญหานี้ทวีความรุนแรงขยายตัวเพิ่มขึ้น ตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ⁽³⁾

ผลกระทบของสารเมทแอมเฟตามีนต่อภาวะสุขภาพของตัวผู้เสพ คือ ทำให้ร่างกายทรุดโทรม เกิดโรคแทรกได้ง่าย เป็นบุคคลที่ไร้สมรรถภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ซึม เหงื่อซา เกียจคร้าน ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ขาดคุณธรรม จริยธรรม ขาดความสนใจในตนเอง มักแสดงอารมณ์ฉุนเฉียว หงุดหงิด ล้มพันธุภาพระหว่างบุคคลเสียไป⁽⁴⁾ ถ้าเป็นนักเรียนนักศึกษาจะไม่สามารถเรียนหนังสือได้ ต้องเสียเงินเพื่อซื้อสารเสพติด ทำให้เป็นภาระต่อครอบครัว ผู้เสบบางรายอาจมีความเสี่ยงหรือพฤติกรรมที่นำไปสู่การเกิดปัญหาอาชญากรรม ขโมย จี้ปล้น ปัญหาโสเภณี หรือปัญหาโรคเอดส์ได้ และการเสพต้องเพิ่มปริมาณและจำนวนครั้งมากขึ้น⁽⁵⁾ ก่อให้เกิดความผิดปกติทางอารมณ์ อารมณ์แปรปรวน วิตกกังวล มีความผิดปกติทางเพศ ความผิดปกติในการนอนหลับ และที่ร้ายแรงที่สุด คือ

โรคจิตจากสารแอมเฟตามีน (amphetamine induced psychotic disorder) มีอาการระแวงสงสัย หวาดกลัว⁽⁶⁾ และมีลักษณะอาการเด่น คือ อาการหลงผิดและประสาทหลอน⁽⁷⁾

ปัญหาการเสพยาเมทแอมเฟตามีนจึงเป็นภาวะวิกฤตของประเทศไทย เนื่องจากผู้ที่เคยเสพยาบ้าซ้ำๆ พันธุ์ภา กิตติรัตน์ไพบูลย์ และคณะ⁽⁸⁾ ศึกษาการดำเนินโรคทางคลินิก และผลที่ตามมาของโรคจิตจากสารเมทแอมเฟตามีน พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 57.2 กลับไปเสพยาบ้า และในจำนวนนี้ร้อยละ 50.0 กลับมามีอาการทางจิต จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการหายขาดและการเสพยาซ้ำของผู้เสพยาบ้าที่เข้ารับการรักษาเป็นผู้ป่วยใน ในโรงพยาบาลธัญญารักษ์ จำนวน 50 คน หลังจำหน่ายออกจากโรงพยาบาลแล้ว พบว่ากลับไปเสพยาเมทแอมเฟตามีนซ้ำ 18 คน คิดเป็นร้อยละ 36.0⁽⁹⁾ จากสถิติของโรงพยาบาลสวนปรุง พบว่าผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคจิตจากสารเมทแอมเฟตามีนที่เข้ารับการรักษาใน พ.ศ. 2542-2544 มีจำนวน 120 คน 886 คน และ 1,090 คน ตามลำดับ และในจำนวนนี้มีผู้ที่เข้ารับการรักษาตั้งแต่ครั้งที่ 2 ขึ้นไป 36 คน 213 คน และ 426 คน ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่ามีผู้ป่วยที่กลับไปเสพยาซ้ำสูง จึงเห็นได้ว่าโรคจากสารเมทแอมเฟตามีนเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ต้องได้รับความสนใจในการหาสาเหตุของการเสพยาซ้ำและวิธีการบำบัดรักษา

การที่บุคคลเสพยาเมทแอมเฟตามีนซ้ำนั้นอาจเกิดจากหลายปัจจัย กรีนและครูเธอร์ (Green & Kreuter)⁽¹⁰⁾ ได้เสนอแนวคิดที่ว่า พฤติกรรมของบุคคลมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยนำ (predisposing factor) ปัจจัยเอื้ออำนวย (enabling factor) และปัจจัยสนับสนุน (reinforcing factor) โดยกล่าวว่า ปัจจัยนำเป็นปัจจัยภายในที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการเกิดพฤติกรรม ปัจจัยเอื้ออำนวยเป็นปัจจัยที่ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเกิดจากแรงในสังคมหรือระบบของสังคม สิ่งอำนวยความสะดวกและทรัพยากรส่วนบุคคลหรือชุมชน⁽¹¹⁾ ปัจจัย

สนับสนุน เป็นปัจจัยที่สะท้อนให้เห็นว่าพฤติกรรมนั้นได้รับการส่งเสริม อาจช่วยสนับสนุนหรือยับยั้งการแสดงพฤติกรรมก็ได้

โรงพยาบาลพลวกแดง กระทรวงสาธารณสุขได้เริ่มให้บริการบำบัดรักษาผู้ป่วยติดยาเสพติดมาตั้งแต่ ปี 2539 ได้รับมาตรฐานคุณภาพการบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติด (HA) ตั้งแต่ปี 2546-ปัจจุบัน จากสถาบันธัญญารักษ์และสถาบันพัฒนารับรองคุณภาพโรงพยาบาล (พรพ.) ได้รับคัดเลือกเป็นศูนย์การเรียนรู้เพื่อบำบัดยาเสพติดระดับนานาชาติของสำนักงานควบคุมยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งชาติ (UNODC) และได้รับแต่งตั้งเป็นศูนย์ให้การช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดรักษาเสพติดแบบครบวงจร ศูนย์ต้นแบบของประเทศ มีผู้เข้ารับการบำบัดรักษาเกี่ยวกับสารเสพติด โดยเฉพาะผู้ป่วยที่ติดสารเมแทมเฟตามีนใน พ.ศ. 2548-2551 เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ (ตารางที่ 1)⁽¹²⁾ ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 90 เป็นผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมและการเกษตร เพราะพื้นที่ของอำเภอพลวกแดงมีผู้ใช้แรงงานจำนวนมากและเป็นประชากรแฝงในพื้นที่ อีกไม่น้อยมีที่พักอาศัยแบบไม่ถาวร ด้วยลักษณะของสภาพความเป็นอยู่ที่มีลักษณะเฉพาะ พื้นที่ สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน จาก การเลียนแบบ อีกทั้งปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสพติดซ้ำของผู้ติดยาเสพติดเมแทมเฟตามีน (ยาบ้า) ที่เข้ารับการบำบัดในโรงพยาบาลพลวกแดง โดยมุ่ง

ตารางที่ 1 จำนวนผู้เข้ารับการบำบัดรักษาเสพติดแบบครบวงจร โรงพยาบาลพลวกแดง

ผู้ป่วย	จำนวน (%)			
	2548	2549	2550	2551*
บำบัดรักษา	45	81	46	343
เสพยา	3(6.66)	8(9.87)	4(8.69)	21(6.12)

หมายเหตุ *เดือนมกราคม - 31 กรกฎาคม 2551

ศึกษาถึงปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้ออำนวย และปัจจัยสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการเสพติดเมแทมเฟตามีนซ้ำตามแนวคิดของกรีนและครูเธอร์⁽¹⁰⁾ เพื่อนำผลของการศึกษามาเป็นข้อมูลในการเฝ้าระวังและสร้างนวัตกรรมในการบำบัดรักษาผู้ป่วยติดยาเสพติด (ยาบ้า) เพื่อลดจำนวนไม่ให้มีผู้กลับมาเสพยาซ้ำอีกต่อไป ซึ่งเป็นการรักษามาตรฐานและคุณภาพในการบำบัดรักษาของโรงพยาบาลพลวกแดง นอกจากนี้การศึกษาจะส่งผลทางด้านจิตวิทยาต่อประชาชนในพื้นที่ให้มีความกระตือรือร้นและใส่ใจต่อปัญหาเสพติดในชุมชนด้วย

วิธีการศึกษา

แนวทางในการศึกษาและรวบรวมข้อมูล

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสพติดซ้ำของผู้ติดยาเสพติดเมแทมเฟตามีน เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้ออำนวย และปัจจัยสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการเสพติดเมแทมเฟตามีนซ้ำของผู้ที่ติดสารเมแทมเฟตามีน ที่เข้ารับการบำบัดในโรงพยาบาลพลวกแดง

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

1. ตัวแปรอิสระ (independent variable) คือ ปัจจัยนำ ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับสารเมแทมเฟตามีน และทัศนคติเกี่ยวกับสารเมแทมเฟตามีน ปัจจัยเอื้ออำนวย ประกอบด้วย การได้มาของสารเมแทมเฟตามีน สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ราคาของสารเมแทมเฟตามีน ความสามารถในการเข้าถึงสถานบริการสุขภาพ และการได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนและ ปัจจัยสนับสนุน ประกอบด้วย สัมพันธภาพในครอบครัว สัมพันธภาพกับเพื่อน และการได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคล

2. ตัวแปรตาม (dependent variable) คือ พฤติกรรมการเสพติดเมแทมเฟตามีนซ้ำ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ป่วยทุกคนที่เข้ารับการ

รักษาแบบผู้ป่วยนอก ของโรงพยาบาลปลวกแดง จังหวัดระยอง ระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม ถึง วันที่ 31 กรกฎาคม 2551 กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง การศึกษาครั้งนี้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 21 คน มีคุณสมบัติดังนี้

1) เป็นผู้ป่วยนอก และเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลปลวกแดง ตั้งแต่ครั้งที่ 2 ขึ้นไป ด้วยการเสพสารเมทแอมเฟตามีน

2) เป็นผู้ที่แพทย์ให้การวินิจฉัยว่าเป็นผู้ติดสารเมทแอมเฟตามีน ตามเกณฑ์การวินิจฉัยของสมาคมจิตแพทย์อเมริกัน ครั้งที่ 4 (DSM-IV)

3) เป็นผู้ป่วยที่อาการทางจิตสงบ โดยประเมินจากแบบบันทึกการจำแนกประเภทผู้ป่วยทางจิตและปัญญาอ่อนของกรมสุขภาพจิต (2544)

4) สามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้

5) ยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดัดแปลงมาจากแบบสอบถามของ นันทา ชัยพิชิตพันธ์⁽¹²⁾ ซึ่งสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดของ กรีน และคณะ⁽¹³⁾ ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ที่ติดสารเมทแอมเฟตามีน ที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลปลวกแดง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของครอบครัว

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยนำ ที่ทำให้ผู้ที่ติดสารเมทแอมเฟตามีนกลับไปเสพติดซ้ำ ได้แก่

1) แบบวัดความรู้เกี่ยวกับสารเมทแอมเฟตามีน ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับสารเมทแอมเฟตามีน มีลักษณะเป็นคำถามให้เลือกตอบ โดยจะมีคำตอบถูกเพียงคำตอบเดียว ถ้าตอบถูกให้คะแนนเท่ากับ 1 ตอบผิดให้คะแนนเท่ากับ 0 คำถามทั้งหมดมี 15 ข้อ ค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 0-15 คะแนน และประเมินระดับความรู้โดยมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

ค่าคะแนน	ระดับความรู้
----------	--------------

11 - 15	ดี
6 - 10	ปานกลาง
0 - 5	น้อย

2) แบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับสารเมทแอมเฟตามีน ลักษณะแบบวัดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 4 ระดับ จำนวน 20 ข้อ มีข้อความแสดงทัศนคติทางบวก 10 ข้อ และทางลบ 10 ข้อ มีเกณฑ์การให้คะแนน คือ 4-1 ในคำถามทางบวกและ 1-4 ในคำถามทางลบ

จากนั้นการประเมินระดับทัศนคติ โดยมีเกณฑ์ประเมินผล 3 ระดับ ดังนี้

ค่าคะแนน	ทัศนคติ
20 - 40	ไม่ดี
41 - 60	ปานกลาง
61 - 80	ดี

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามปัจจัยเอื้ออำนวย ที่ทำให้ผู้ที่ติดสารเมทแอมเฟตามีนกลับไปเสพซ้ำ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับการได้มาของสารเมทแอมเฟตามีน สภาพแวดล้อมที่อาศัย ราคาของสารเมทแอมเฟตามีน ความสามารถในการเข้าถึงสถานบริการสุขภาพ การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสารเมทแอมเฟตามีนจากสื่อมวลชน จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามปัจจัยสนับสนุน ที่ทำให้ผู้ที่ติดสารเมทแอมเฟตามีนกลับไปเสพซ้ำ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพภายในครอบครัว สัมพันธภาพกับเพื่อน และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสารเมทแอมเฟตามีนจากสื่อบุคคล จำนวน 17 ข้อ

ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา 0.89 และหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยนำไปทดลองใช้กับผู้ติดสารเมทแอมเฟตามีนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง 10 คน โดยแบบวัดความรู้เกี่ยวกับสารเมทแอมเฟตามีนใช้วิธีคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson Reliability) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 และแบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับสารเมทแอมเฟตามีน ใช้

วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85

รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

ผลการศึกษา

การศึกษาปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้ออำนวย และปัจจัยสนับสนุน ที่เกี่ยวข้องกับการเสพติดซ้ำของผู้ติดยาเสพติด (ยาบ้า) ที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลพลวกแดงครั้งนี้ พบว่า

ข้อมูลส่วนบุคคล การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสพติดซ้ำของผู้ติดยาเสพติด (ยาบ้า) พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายทั้งหมด (100%) มีอายุระหว่าง 23-28 ปี (52.38%) มีอายุเฉลี่ย 29.42 ปี สถานภาพสมรสโสด (61.90%) ระดับการศึกษามัธยมศึกษา (66.67%) อาชีพว่างงาน (38.09%) มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือน 6,001 - 12,000 บาท (42.85%)

ปัจจัยนำ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับสารเมทแอมเฟตามีนในระดับปานกลาง (ร้อยละ 57.14) มีทัศนคติเกี่ยวกับสารเมทแอมเฟตามีนอยู่ในระดับปานกลาง (47.62%)

ปัจจัยเอื้ออำนวย พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้สารเมทแอมเฟตามีนมาโดยการซื้อเอง (71.42%) แหล่งที่มีการซื้อขาย คือ บ้านพักอาศัยสารเมทแอมเฟตามีน (47.62%) และบริเวณชุมชนที่อาศัยอยู่หาซื้อได้ง่าย (52.38%)

ภาพแวดล้อมที่อาศัย มีการใช้สารนี้ในชุมชน (85.71%) อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่มีการผลิต แต่จำหน่าย (57.14%) และใช้สารเสพติดนี้กันทั่วไป (52.38%)

ความสามารถในการเข้าถึงสถานบริการสุขภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างพึงพอใจในสถานบริการสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง (47.62%) และรู้สึกยุ่งยากหรือลำบากมากในการเข้ารับบริการ (38.10%)

การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสารเมทแอมเฟตามีนจากสื่อมวลชน พบว่า ได้รับข้อมูลจากโทรทัศน์ (71.42%) วิทยุ (33.33%) และหนังสือพิมพ์ (23.81%)

ปัจจัยสนับสนุน พบว่า กลุ่มตัวอย่างรู้สึกเป็นคนสำคัญในบ้านระดับปานกลาง (52.38%) ผู้ให้คำปรึกษา คือ บิดาและมารดา (38.09%) และการลงโทษของคนในครอบครัวเมื่อกลับไปเสพซ้ำ คือ ลงโทษนาน ๆ ครั้ง (38.09%)

สภาพแวดล้อมภายในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างมีการทะเลาะกันบ่อย (57.14%) ความรู้สึกของคนในครอบครัวต่อการเสพยาเสพติด คือ รู้สึกไม่ดีทำให้ครอบครัวเดือดร้อน (61.90%) และมีบุคคลในครอบครัวเสพยาเสพติด (19.04%)

สัมพันธ์ภาพกับเพื่อน กลุ่มตัวอย่างมีเพื่อนสนิทที่เสพยา (80.96%) จำนวนเพื่อนที่เสพยา 1 ถึง 5 คน (57.14%) และที่อยู่อาศัยของกลุ่มเพื่อนที่เสพยาเดียวกันนี้อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน (61.90%)

ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสารเสพติดนี้จากสื่อบุคคล กลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลข่าวสารจากเพื่อน (85.71%) รองลงมาคือ บิดามารดา (47.62%) และแพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข (38.09%)

วิจารณ์

การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสพติดซ้ำของผู้ติดยาเสพติด (ยาบ้า) จำนวน 21 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นเพศชาย (100.00%) มีอายุระหว่าง 23-28 ปี (52.38%) มีอายุเฉลี่ย 29.42 ปี เป็นโสด (61.90%) ส่วนใหญ่เรียนจบระดับมัธยมศึกษา (66.67%) มีได้ประกอบอาชีพ (38.09%) มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนค่อนข้างต่ำ คือ 6,001 - 12,000 บาท (42.85%)

1. ปัจจัยนำ

การศึกษาครั้งนี้ พบว่าผู้ที่ติดยาเสพติด (ยาบ้า) มีความรู้เกี่ยวกับสารนี้ในระดับปานกลาง (57.14%) และ มีความรู้ในระดับดีเพียงร้อยละ 28.58 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาไม่ค่อนสูงนักคือ จบ

การศึกษาระดับมัธยมศึกษา (66.67%) และประถมศึกษา (23.80%)

ส่วนในด้านทัศนคติเกี่ยวกับสารเมทแอมเฟตามีน พบว่า ผู้ที่ติดสารนี้มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง (47.62%) และระดับดี (38.09%) แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อ ความรู้สึก ความคิดเห็นเกี่ยวกับสารนี้ว่าเป็นสิ่งไม่ดี แต่ก็ยังมีการเสพยาอยู่ อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างได้เข้ารับการบำบัดรักษาในโรงพยาบาล การเข้าร่วมกลุ่มจิตสังคัมบำบัด มีโอกาสได้รับความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดจากแพทย์และพยาบาล ทำให้ได้ทราบว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี รวมทั้งได้รับทราบผลกระทบบว่า ทำให้เกิดอาการทางจิตได้ จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อสารเมทแอมเฟตามีนอยู่ในระดับปานกลางและดี แต่การที่กลุ่มตัวอย่างกลับไปเสพยา อาจเนื่องจากปัจจัยอื่นที่เป็นปัจจัยเอื้ออำนวยหรือปัจจัยสนับสนุน นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นเพศชาย ซึ่งเพศชายนั้นมีพฤติกรรมชอบเสี่ยง ชอบผจญภัย⁽¹⁴⁾ และมีอายุเฉลี่ย 29 ปี เป็นวัยผู้ใหญ่ตอนต้น วัยทำงาน เป็นวัยที่หาแนวทางชีวิตที่ตนต้องการและพอใจ การประกอบอาชีพ เป็นพฤติกรรมที่จำเป็น และสำคัญสำหรับวัยนี้ เพราะเป็นเครื่องชี้ความเป็นผู้ใหญ่ นอกจากนี้ทำให้รู้สึกมีฐานะทางการเงินแล้ว ยังทำให้มีความรู้สึกอิสระ ได้รับการยอมรับจากสังคม มีความมั่นคงทางจิตใจ และประสบความสำเร็จในชีวิต⁽¹⁵⁾

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างว่างงาน (38.09%) อาจเนื่องมาจากสภาพปัจจุบันมีการเพิ่มของประชากร ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศตกต่ำ ทำให้เกิดการว่างงาน⁽¹⁶⁾ การว่างงานเป็นสาเหตุหนึ่งของการติดยาเสพติดซ้ำ ขณะเดียวกันการติดยาเสพติดก็เป็นต้นเหตุของการว่างงานด้วย⁽¹⁷⁾ กลุ่มตัวอย่างที่ว่างงาน ทำให้ไม่มีรายได้ ต้องเป็นภาระของครอบครัวขาดสิ่งยึดเหนี่ยว ไม่มีจุดหมายในชีวิต รู้สึกไม่มีคุณค่า จึงทำให้กลับไปเสพยาได้ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังมีอาชีพรับจ้าง (28.58%) และเป็นเกษตรกร (19.04%) จากการได้รับการศึกษาที่ไม่สูงนัก ประกอบกับอาชีพที่

ต้องใช้แรงงาน ต้องทำงานหนัก จึงจำเป็นต้องใช้สารเมทแอมเฟตามีน เพื่อให้มีความรู้สึกขยัน ทำงานได้ทน ทำงานกลางแจ้งได้ และคลายเครียด นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างอาจใช้สารเมทแอมเฟตามีน ในการกระตุ้นให้ทำงานได้มากขึ้นเพื่อแลกกับรายได้ที่เพิ่มขึ้น⁽¹⁸⁾

จึงเห็นว่าถึงแม้กลุ่มตัวอย่างจะมีทัศนคติในระดับปานกลางและดี แต่ก็ยังมีการเสพยาอยู่เนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมา การศึกษาของ นันทา ชัยพิชิตพันธ์⁽¹²⁾ พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาที่เสพยาบ้าซ้ำมีทัศนคติต่อการเสพยาบ้าในระดับดี คือเห็นว่าการเสพยาบ้าเป็นสิ่งที่ไม่ดี ต่างจากการศึกษาของ กัลยา ธรรมคุณ และ ปราณี ภาณุภาส⁽⁹⁾ พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเสพยาของผู้เสพยาบ้าเมทแอมเฟตามีนคือ การมีเจตคติที่ดีคือเห็นว่าการใช้สารเมทแอมเฟตามีนช่วยแก้ปัญหาชีวิต ทำให้มั่นใจมากขึ้น และเป็นเพื่อนแก้เหงาที่ดีที่สุด ส่วนการศึกษาของ เนาวรัตน์ พลายน้อย และคณะ⁽¹⁹⁾ พบว่ากลุ่มผู้ให้บริการในสถานเริกรมัย ส่วนหนึ่งเห็นว่าการใช้สารเสพติดมีความจำเป็นต่อการประกอบอาชีพ

2. ปัจจัยเอื้ออำนวย

ผลการศึกษา พบว่าผู้ที่ติดสารเมทแอมเฟตามีนได้สารมาเสพยา โดยการซื้อเอง (71.42%) และมีแหล่งซื้อขาย ได้แก่ บ้านพักอาศัยที่ชาย (47.62%) เพื่อนนำมาขายให้ (28.58%) กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการซื้อสารเสพติดชนิดนี้สามารถหาซื้อได้ง่าย ไม่ว่าจะ เป็นบริเวณชุมชนที่อาศัยอยู่ บริเวณที่ทำงาน โรงเรียน หรือแหล่งใกล้เคียง (33.33%) อธิบายได้ว่า การซื้อขายสารเมทแอมเฟตามีนนั้นเป็นสิ่งที่หาซื้อได้ง่ายและสามารถหาซื้อได้ด้วยตนเอง โดยแหล่งซื้อส่วนใหญ่เป็นบ้านพักอาศัยและมีเพื่อนนำมาขายให้ อาจเป็นไปได้ว่าการหาซื้อนั้นต้องอาศัยเครือข่ายการคบเพื่อนค่อนข้างมาก⁽²⁰⁾ ส่วนการซื้อในบ้านพักอาศัย เนื่องมาจากการซื้อขายเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย ต้องทำในที่ลับเฉพาะ⁽¹¹⁾ และการจำหน่ายนั้นผู้ค้ารายย่อยส่วนใหญ่จะขายให้เฉพาะลูกค้าประจำหรือผู้ที่ลูกค้าประจำแนะนำหรือพามา นอกจากนี้ยังสามารถหาซื้อสารเมทแอมเฟตามีนหรือ

สารเสพติดอื่นจากแหล่งสลัม ชุมชน หรือบริเวณใกล้เคียงกับบ้านพักอาศัย⁽¹⁸⁾ ต่างจากการศึกษาของ อีระ ชัย-พิริยะศักดิ์⁽²¹⁾ พบว่าผู้ที่เสพยาเสพติดแอมเฟตามีนส่วนใหญ่ซื้อหาในบิ๊มน้ำมัน จะเห็นว่าการที่มีสารเสพติดแอมเฟตามีนจำหน่ายโดยทั่วไป กลุ่มตัวอย่างสามารถหาซื้อได้ง่าย จึงทำให้มีโอกาสเสพยาอยู่ตลอดเวลา

ราคาของสารเสพติดแอมเฟตามีน พบว่า กลุ่มตัวอย่างซื้อเม็ดละ 196-210 บาท (42.85%) รองลงมาเม็ดละ 180-195 บาท (23.81%) ค่าใช้จ่ายในการซื้อเฉลี่ยเดือนละน้อยกว่า 1,500 บาท (52.38%) จะเห็นว่า แม้จะมีราคาเท่าใดก็ตาม ผู้ติดยาเสพติดจะมีความพยายามทุกวิถีทางที่จะเสาะแสวงหาหาเสพยา⁽²²⁾ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังได้รับจากเพื่อน (42.85%) ยอมทำงานเพื่อแลกกับสารเสพติด (4.76%) นอกจากนี้ผู้เสพยาเต็มใจจ่ายเงินหรือมีลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างคนซื้อกับคนขายในรูปแบบที่มีความผูกพันกัน เช่น นายจ้างกับลูกจ้าง เพื่อนกับเพื่อน เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งเอื้ออำนวยประโยชน์ให้กันและกัน⁽²³⁾ ดังนั้น ผู้ที่ติดยาเสพติดแอมเฟตามีนจึงมีการเสพยา เพราะยังสามารถเสาะแสวงหาหาสารนี้มาได้ แม้ว่าจะมีรายได้ภายในครอบครัวน้อยกว่า 6,000 บาทต่อเดือนก็ตาม

ส่วนปัจจัยด้านความสามารถในการเข้าถึงสถานบริการสุขภาพนั้น จากการศึกษพบว่า ผู้ที่ติดยาเสพติดแอมเฟตามีนรู้สึกยุ่งยากหรือลำบากมาก (38.10%) รองลงมาคือ รู้สึกยุ่งยากหรือลำบากปานกลาง (23.82%) การเข้าถึงสถานบริการสุขภาพได้ง่ายจะทำให้ผู้ที่ติดยาเสพติดนี้ได้รับความรู้ คำปรึกษาในเรื่องการปฏิบัติตัว เรียนรู้ทักษะที่จะป้องกันตัวเองจากการไปเสพยา การที่มีสถานบริการสุขภาพไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะโรงพยาบาลที่รักษาทางจิตเวช ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการรักษาของผู้ป่วย หรือผู้ที่ต้องถูกส่งตัวมาจากต่างจังหวัดทำให้มีความยุ่งยากลำบากในการเดินทางเพื่อรับการรักษา

การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสารเสพติดแอมเฟตามีนจากสื่อมวลชน พบว่าผู้ที่ติดยาเสพติดได้รับข้อมูล

ข่าวสารจากโทรทัศน์ (71.42%) วิทยุ (33.33%) และหนังสือพิมพ์ (23.81%) ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้การสื่อสารสะดวก รวดเร็ว กลุ่มตัวอย่างจึงมีโอกาสรับรู้ข้อมูลทั้งดีและไม่ดี สื่อมวลชนจึงมีอิทธิพลในการชักชวนให้กลุ่มตัวอย่างคล้อยตาม ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพการณ์⁽³⁾ ถ้าหากสื่อมวลชนเสนอข่าวสารเกี่ยวกับสารเสพติดแอมเฟตามีนอย่างถูก ๆ ผิด ๆ ก็ จะกลายเป็นทำลายให้หลงใหล⁽²⁴⁾ หรือการเฝ้าให้กลัวในระดับสูงทำให้กลายเป็นเรื่องที่น่าสนใจขึ้นมาได้⁽³⁾ ดังนั้นการได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนไม่ว่าจะเป็นวิธีใดย่อมมีอิทธิพลโน้มน้าวใจ ตลอดจนแนวโน้มด้านพฤติกรรมของบุคคลให้พร้อมที่จะแสดงออกมา⁽²⁵⁾ และน่าจะจะมีอิทธิพลในการที่จะทำให้กลุ่มตัวอย่างกลับไปเสพยาหรือป้องกันการเสพยาได้

3. ปัจจัยสนับสนุน

ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการเสพยาของผู้ที่ติดยาเสพติดแอมเฟตามีน ทำให้คนในครอบครัวรู้สึกว่าเป็นสิ่งไม่ดี ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน (61.90%) แต่ไม่ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน (28.57%) แสดงให้เห็นว่าความรู้สึกของคนในครอบครัวไม่ได้รู้สึกว่าการที่กลุ่มตัวอย่างกลับไปเสพยาอีกเป็นสิ่งที่สร้างปัญหาให้ครอบครัว อธิบายได้ว่าผู้เสพยาส่วนหนึ่ง มีหน้าที่ในการหารายได้มาจุนเจือครอบครัว และต้องพึ่งการเสพยาแอมเฟตามีนเพื่อให้ตนมีรายได้เพิ่มขึ้น และอีกส่วนหนึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสัมพันธภาพในครอบครัว ซึ่งมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ (19.04%) และไม่คอยรบกวน (33.33%) เมื่อกลุ่มตัวอย่างทำความดีก็จะชมเชยนาน ๆ ครั้ง (28.57%) และไม่ชมเชยเลย (9.53%) จากการศึกษาเรื่องการติดตามศึกษาผู้ติดยาเสพติดหลังได้รับการบำบัดแล้ว พบว่าสิ่งที่ผู้ติดยาเสพติดต้องการมากที่สุดจากครอบครัวคือ อยากให้ทุกคนยอมรับว่าหายแล้ว และให้ความไว้วางใจ ต้องการเป็นสมาชิกในครอบครัวที่มีความสำคัญ และเป็นที่ต้องการของครอบครัว อยากมีคนใกล้ชิดที่เข้าใจและปรึกษาได้⁽²⁶⁾ แต่จากผลการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกที่ครอบครัวอบอุ่นมาก

เพียงร้อยละ 28.57 แต่รู้สึกอบอุ่นปานกลางถึงไม่อบอุ่นเลยมีถึงร้อยละ 71.43 ความรู้สึกเป็นคนสำคัญในบ้านอยู่ในระดับปานกลาง (52.38%) ภายในครอบครัวมีการทะเลาะกันบ่อย (57.14%) การที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี การไม่ได้ความรักความเข้าใจจากบุคคลในครอบครัว ทำให้กลุ่มตัวอย่างรู้สึกไม่มีคุณค่า ทำให้เกิดความรู้สึกท้อแท้ ไม่มีความสุข เกิดความเครียดมากขึ้น และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้กลับไปเสพสารเสพติดซ้ำอีก⁽¹⁷⁾

เพื่อนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้บุคคลหันไปหายาเสพติด⁽²⁷⁾ เนื่องจากความรู้สึกว่าตนเป็นที่ต้องการของกลุ่ม มีการยกย่องนับถือ เพื่อนจึงมีอิทธิพลอย่างมากในการให้ข้อมูล และชักชวนให้ใช้สารเสพติด⁽³⁾ จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสารเมทแอมเฟตามีนจากเพื่อนถึงร้อยละ 71.76 เพื่อนจึงเป็นบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างรู้สึกผูกพัน เป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก⁽²⁰⁾ จึงแยกตัวออกจากกลุ่มเพื่อนได้ยาก⁽²⁸⁾

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่าง ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสารเมทแอมเฟตามีนจากสื่อบุคคลอื่น คือ บิดามารดา (47.62%) แพทย์/พยาบาล และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข (38.09%) อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีการได้รับการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารทั้งจากคนในครอบครัว และบุคลากรทางสาธารณสุข กลุ่มตัวอย่างมักจะเชื่อถือในข้อตัดสินใจและความคิดเห็นของผู้ที่ตนรู้จักและนับถือมากกว่าบุคคลที่ไม่เคยติดต่อสื่อสารกันมาก่อน⁽²⁵⁾ ถึงแม้ว่าจะมีการให้ข้อมูลแต่กลุ่มตัวอย่างยังเสพติดซ้ำ อาจเนื่องมาจากมีปัจจัยอื่นร่วมด้วย นอกจากนี้ การมีบุคคลในครอบครัวเสพยาเมทแอมเฟตามีน (19.04%) จะทำให้เกิดการเลียนแบบ และถ้าบิดาหรือมารดาเป็นผู้เสพ แม้จะมีการให้ข้อมูล คำปรึกษา การตักเตือน ว่าเป็นสิ่งไม่ดี ก็ไม่สนใจให้กลุ่มตัวอย่างเลิกเสพ เพราะสมาชิกในครอบครัวไม่ได้เป็นตัวแบบที่ดี⁽²⁸⁾ การศึกษาของ นิรมล เปลี่ยนจรรย์⁽²⁹⁾ พบว่าครอบครัวมีอิทธิพลที่สำคัญที่สุด ต่อการติดยาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งได้แก่การที่นักเรียนอยู่ในครอบครัวที่

บิดาใช้สารเสพติด การศึกษาของ วิชา ด้านอ้างกุล และคณะ⁽³⁰⁾ พบว่า กลุ่มเด็กและเยาวชนที่ต้องโทษคดียาเสพติด มีบิดาติ่มสุราประจำ (60.00%) การศึกษาของ บิน โค⁽²⁸⁾ พบว่าประสบการณ์การใช้สารเสพติดของบุคคลในครอบครัวของนักเรียน คือ บิดา (30.00%)

การศึกษาของ รุ่งทิพ สุนทรโรทก⁽²⁵⁾ พบว่า สื่อบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจเลิกเสพยาบ้าของเยาวชนในสถานศึกษามากที่สุด คือ พ่อแม่ เพื่อน และอาจารย์ สื่อบุคคลจะทำให้ผู้รับเกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับทัศนคติและพฤติกรรม⁽³¹⁾ จะเห็นว่าสื่อบุคคลเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้เกี่ยวกับสารเมทแอมเฟตามีน โทษหรืออันตรายที่เกิดจากสารเมทแอมเฟตามีน ซึ่งเป็นปัจจัยที่จะช่วยป้องกันไม่ให้กลุ่มตัวอย่างกลับไปเสพติดซ้ำได้

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. นำสิ่งที่พบจากการศึกษา เช่น แหล่งการได้รับข้อมูลข่าวสาร การให้แรงเสริมจากคนในครอบครัว โดยเฉพาะอิทธิพลจากเพื่อน สามารถนำข้อมูลไปวางแผนการจัดรูปแบบของกลุ่มสนับสนุนทางสังคม โดยใช้ระบบเพื่อน (buddy system) หรือสร้างเครือข่ายในชุมชน โดยใช้ระบบเพื่อนช่วยเพื่อน (self help group) เพื่อป้องกันผู้ติดยาเมทแอมเฟตามีนกลับไปเสพติดซ้ำ
2. ในการจัดหลักสูตรการเรียนการศึกษา ควรจัดให้มีการเรียนการสอนหลักสูตรการสอนทักษะชีวิต โดยมุ่งเน้นการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านเจตคติ และด้านทักษะ ซึ่งเป็นเทคนิคที่จะช่วยเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ผู้ติดยาเมทแอมเฟตามีนสามารถป้องกันตนเองจากการเสพติดซ้ำได้
3. ผลการศึกษาจะเป็นข้อมูลในการนำเสนอให้ผู้บริหารทางการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาโปรแกรมความรู้ ทักษะ ความสามารถของบุคลากรในการให้การดูแล ส่งเสริม ป้องกัน และฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ติดยาเมทแอมเฟตามีน และให้การสนับสนุนทางวิชาการ การอบรมหรือการสัมมนา

ทางวิชาการแก่บุคลากร เพื่อพัฒนารูปแบบบริการให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

4. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสพติดซ้ำของผู้ติดยาเสพติดในโรงพยาบาลอื่น ๆ เพื่อให้ผลการศึกษามีความน่าเชื่อถือได้กว้างขวางมากขึ้น

5. ควรศึกษาเนื้อหาการนำเสนอของสื่อมวลชนหรือสื่อบุคคลในการให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อป้องกันการเสพติดซ้ำ

6. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้ออำนวย และปัจจัยสนับสนุน กับพฤติกรรมการเสพติดซ้ำของผู้ที่ติดยาเสพติดต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ผู้ป่วยติดยาเสพติด (ยาบ้า) ที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลพลวกแดงและครอบครัวตลอดถึงผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการศึกษา ทำให้การศึกษาในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. กองพัฒนาการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กรมคุมประพฤติ. คู่มือการปฏิบัติงานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร; 2546.
2. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด รายงานข้อมูลสารเสพติดที่เข้ารับการรักษาปีปฏิทิน พ.ศ. 2538-2541. กรุงเทพมหานคร. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด; 2542.
3. ผจงจิต อินทสุวรรณ. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการติดยาเสพติดของเยาวชน. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร; 2539.
4. ฉวีวรรณ สัตยธรรม. การพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: ยุทธินทร์; 2541.
5. วิทย์ เที่ยงบูรณธรรม. ตำรายาเสพติด. กรุงเทพมหานคร: ซีระ; 2531.
6. Kaplan HI, Sadock BJ. "Amphetamine (or amphetamine like)- related disorder" in Kaplan and Sadock synopsis of psychiatry: behavior science, clinical psy-

- chiatry. Baltimore: William & Wilkins; 1998.
7. กิตติพงษ์ สานิขวรรณกุล, พันธุ์ภา กิตติรัตนไพบูลย์, สุรเชษฐ ผ่องธัญญา, วนิดา พุ่มไพศาลชัย. รายงานการวิจัยลักษณะอาการของผู้ป่วยโรคจิตจากแอมเฟตามีนที่เข้ารับการรักษา ณ โรงพยาบาลสวนปรุง. เชียงใหม่; 2542.
8. พันธุ์ภา กิตติรัตนไพบูลย์, กิตติพงษ์ สานิขวรรณกุล, สุรเชษฐ ผ่องธัญญา. การดำเนินโรคทางคลินิกและผลที่ตามมาของผู้ป่วยโรคจิตจากแอมเฟตามีน: การสำรวจทางคลินิก. โรงพยาบาลสวนปรุง กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. เชียงใหม่; 2543.
9. กัลยา ธรรมคุณ, ปราณี ภาณุภาส. ปัจจัยการหายขาดและการติดยาซ้ำของผู้ติดยาบ้าที่เข้ารับการรักษาเป็นผู้ป่วยในโรงพยาบาลธัญญารักษ์. ปทุมธานี: โรงพยาบาลธัญญารักษ์; 2540.
10. Green LW, Kreuter MW. Health promotion planning and educational Approach. 2nd ed. Toronto: Mayfield; 1991.
11. ชวพรพรรณ จันทร์ประสิทธิ์. แบบจำลองเพื่อความเข้าใจพฤติกรรมสุขภาพ. เอกสารการสอนชุดวิชาโมเดลและกระบวนการพยาบาล. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; 2544.
12. นันทา ชัยพิชิตพันธ์. การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเสพยาบ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลธัญญารักษ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาสุขภาพศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2541.
13. Green LW, Kreuter MW. Health education planning: A diagnostic approach. California: Mayfield; 1980.
14. ชูสิทธิ์ ศรีศรี. การศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพของวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาการศึกษาพยาบาลแม่และเด็ก, บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล; 2541.
15. ศรีเรือน แก้วกัญวาน. จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2540.
16. อรัญณี มงคลนวลเสถียร. ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจของผู้ติดเฮโรอีนที่เข้ารับการรักษาเฉพาะกรณีชายวัยผู้ใหญ่ที่ทำงาน ในสถานบำบัดเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). สาขาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวชศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล; 2541.
17. สุธีรา วิสารทพงศ์. ผลของความเครียดและแรงสนับสนุนทางสังคมที่มีต่อผู้ติดยาเสพติด (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). สาขาสังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข, บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล; 2532.
18. นัทธี จิตสว่าง, สุนนทิพย์ ใจเหล็ก. เส้นทางการชีวิตของผู้ต้องขังในคดียาเสพติด. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด; 2544.
19. เนาวัฒน์ พลายน้อย, ศุภวัฒน์ พลายน้อย, โอภาส ปัญญา. การศึกษาสภาพปัญหาสารเสพติดในกลุ่มผู้ให้บริการในสถานเริงรมย์. กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล; 2539.
20. วันชัย ธรรมสังการ, นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิตร, นิรันดร์ จุลทรัพย์.

- การแพร่ระบาดของสารเสพติดในเด็กและเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 2543; 43(3):291-320.
21. ชีระ ชัยพิริยะศักดิ์. สารกระตุ้นประสาท (ยาบ้า). นนทบุรี: กองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข; 2541.
 22. วิโรจน์ สุ่มใหญ่. ยาบ้ามหันตภัยข้ามสหัสวรรษ. กรุงเทพมหานคร: ชีระ; 2543.
 23. สารภี สีลา, บุญชนะ ทองแสน, อธิศักดิ์ ศรีสุโข. การแพร่ระบาดของสารเสพติดที่ไม่ใช่ฝิ่นในชุมชนชาวเขา กรณีศึกษา: การใช้สารเสพติดประเภทยาบ้าในชุมชนกะเหรี่ยงเขตพื้นที่แม่สวรงค์น้อย ต.แม่เหาะ อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยชาวเขา; 2534.
 24. วิชัย โปษยะจินดา. วิวัฒนาการปัญหาเสพติดในประเทศไทย. แนวทางป้องกันยาเสพติดในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: โปรเฟสชั่นแนลพับลิชชิง; 2522.
 25. รุ่งทิพ สุนทรโรทก. ปัจจัยสื่อสารที่มีผลต่อการตัดสินใจเลิกเสพยาบ้าของเยาวชนในสถานศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ, บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2541.
 26. พิสมัย คู่พิทักษ์ รายงานการวิจัยการติดตามศึกษาผู้ติดยาเสพติดหลังจากได้รับการรักษาแล้ว. กรุงเทพมหานคร: มปท; 2520.
 27. ประภาเพ็ญ สุวรรณ. ทักษะการวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช; 2522.
 28. ปิ่น โค. ประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร; 2540.
 29. นิรมล เปลี่ยนจรรยา. การใช้กัญชาและสารระเหยของนักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร การเรียนรู้ทางสังคม (วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาสังคมวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2530.
 30. วิภา ด้านธำรงกุล, อุษณีย์ พึ่งปานะ, ศศิธร แจ่มถาวร. ความรู้และทัศนคติต่อการติดยาเสพติด. สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2539.
 31. Rogers E, Shoemaker FF. Communication of Innovations: A Cross Cultural Approach. 2nd ed. New York: Free Press; 1971.

Abstract **Factor Related to the Relapse of the Methamphetamine Addicts in Pluak Daeng Hospital**
Phairat Songkram

Pluak Daeng Hospital, Rayong

Journal of Health Science 2008; 17:SVI1673-83.

Methamphetamine addicts have high rate of relapse for various reasons. This descriptive study was aimed at preliminarily exploring related factors to the relapse of methamphetamine addicts. The sample were 21 methamphetamine addicts who repeatedly attending out-patients clinic in the Pluak Daeng Hospital during May-July, 2008. The instrument employed was a set of questionnaire comprising 4 sections on personal data, predisposing factors, enabling factors and reinforcing factors. Descriptive statistics were employed in data analysis.

It was found that on predisposing factors, 57.14 percent of the samples were moderately knowledgeable and 47.62 percent had also moderate attitude on the drug. There were many enabling factors making relapsing more possible, for example, common drug use in their communities (85.71%), their own purchasing (71.42%), challenging information from television (71.42%), local supply of the drug even without local production (57.14%) and availability in the residential areas (52.38%). On reinforcing factors, they admitted having close friends on drugs (80.96%), of which 61.90 percent were in the same community, receiving information related to drugs from friends (85.71%) and disapproval of family members (61.90%).

The results should provide preliminary background for further development on methamphetamine relapse prevention program for this particular group.

Key words: **methamphetamine addicts, relapse addiction, predisposing factors, enabling factors, reinforcing factors**